

Jungel for gærne jenter

En ny musikkvideo med Katy Perry kan stå som en motvekt til den seksualiseringen av barndommen og den tidlige ungdommen som ellers er utbredt i den kommersielle fjortiskulturen.

TEKST

Peder Kjøs

PUBLISERT 4. oktober 2013

ILLUSTRASJON: SIMEN AUGUST ASKELAND

DEBATT : UNGDOM, SEX OG POPULÆRKULTUR

Hvem ville du hatt med deg på en øde øy? Spørsmålet inviterer til ønskeoppfyllende fantasier. For en voksen er selvfølgelig det riktige svaret «ektefellen», men hva vil svaret være for en veldig ung ungdom? Katy Perry byr på en slik fjortisfantasi i videoen til sin

nye låt *Roar*. Katy forklarer selv i et intervju på Mirror.co.uk: «I wrote it because I was sick of keeping all these feelings inside and not speaking up for myself, which caused a lot of resentment [...] Obviously I've been through a lot of therapy since my last record and that's what this is about».

«You're gonna hear me roar!»

Resultatet er da som følger: Et litt sånn femti-talls småfly har styrtet i en jungel. Ut av vraket stiger Katy Perry og en ung mann i et slags Indiana Jones-antrekk. Det unge paret har tilsynelatende landet i Paradis. Katy er likevel skremt og på vakt. Den unge mannen er mest opptatt av å ta bilder av seg selv med mobilen. De kommer ikke mange skrittene inn i jungelen før han blir overfalt av en tiger og forsvinner. Katy skriker litt, men fortsetter snart med å utforske de truende omgivelsene. Hun kommer til et vann og vil drikke, men en krokodille gleser etter henne. Svære edderkopper kryper på plisséblusen hennes. Mørket senker seg. Glødende øyne stirrer på henne fra buskene.

Da er det at Katy går ned på alle fire, krabber bort til vannet igjen og speiler seg – og ser seg selv som tiger. Fra nå av tar det seg opp for Katy. Hun får selskap av en ape som er opptatt av de høyhælte skoene hun har kastet fra seg. En elefant fungerer som dusj og klesstativ. Nydusjet går Katy inn i en hule der levende hulemalerier viser en tiger som med et voldsomt brøl skremmer bort en flokk jegere. Når hun kommer ut, har sannelig det konservative preppygirlantrekket blitt byttet ut med tigerbikini og et strutteskjørt av blader. Nå har Katy overtaket. I en rekke bilder, de fleste i froskeperspektiv, ser vi Katy skue ut over landskapet, slenge seg i lianer, pusse tennene til krokodillen, jakte på banan (!) med et spyd laget av en skohæl, og generelt herske over jungelen. Frukt blir til sminke. Elefanten får neglelakk på tærne.

Men det viktigste gjenstår: tigreren må konfronteres. Nå dukker den opp, og Katy er klar. Hun lokker den inn i en felle og står ansikt til ansikt med den. Så brøler hun, og oppfyller dermed tekstens løfte: «you're gonna hear me roar!» Tigreren legger seg flat. Katy har vunnet, og sitter på en trone av bladverk, iført en krone av blomster. Tigreren ligger lydig ved hennes side, med et halsbånd med påskriften «Kitty Purry». Omtrent her forventer man at den unge mannen skal dukke opp igjen, og at han har gjennomgått en modningsprosess og blitt en passende partner for Katy. Men nei, han er ute av historien. I stedet er det nå Katy som fotograferer seg selv med mobilen, sammen med apen. Det drar seg mot slutten, skjønner vi. Katy våkner opp ved flyvinduet. Et øyeblikk tror vi at det hele har vært en drøm, men så ser vi at flyet fortsatt ligger i jungelen og nå fungerer som pikerom. Katy står opp og hilser på sine venner dyrene, og dermed er vi ved The End.

Evig lukket pikerom

Katy Perrys video gir en ganske streit pubertetsbeskrivelse, men altså med et interessant avvik: vi får ikke beskrevet en personlig utvikling som ender med genital forening og dermed oppfyllelsen av en relasjonell og biologisk skjebne. I stedet ender Katy opp i et tilsynelatende evig lukket pikerom. I motsetning til i for eksempel *The*

Blue Lagoon fra 1980, der 14 år gamle Brooke Shields i et veldig likt scenario faktisk ender opp som mor, ender *Roar* i en totalt avseksualisert drømmeverden, et Paradis kun for Eva, uten noen Adam. Når natten faller på og vi går inn i drømmetilstanden, og Katy står på alle fire og speiler seg i vannet, ofte et symbol for det underbevisste, ser hun tigreren, dyret i seg selv – men dyrets potensielle seksuelle symbolinnhold avvises. Her er tigreren heller et symbol for den typen «selvtillit» og retten til å bruke utestemme som vi er vant til i populærkultur for de yngste forbrukerne. Som det heter i teksten:

I used to bite my tongue and hold my breath
Scared to rock the boat and make a mess
So I sat quietly, agreed politely

«Nei til sex»

Frigjøringen består da i å slippe løs det selvhevdende brølet, nærmere bestemt et høyt og klart «nei». Nei til ytre krav og forventninger. Nei til konformitetspresset. Og i dette tilfellet, særlig nei til seksualitet. Det slår oss at krokodillen før Katys oppvåkning ligner fælt på en fallos, mens den etterpå blir vasket og stelt som en unge. Mannen fra flyet er erstattet av en ape, altså i høyden et slags kosedyr. Elefanten har riktignok en fallos midt i ansiktet, men er her en dusj og et klesstativ, altså nærmest en slags morsfigur. Den neste reisen inn i det ubevisste – i hulen med maleriene – styrker protesten mot å bli jaktet på (og penetrert av mennenes spyd, for den som må ha det med teskje). Etter dette ligger hele verden for Katys føtter. Hele verden er blitt et pikerom der alt er under hennes kontroll. Nå kan tigreren bare prøve seg! Den siste prøven består i en ny konfrontasjon med den potensielle voksenseksualiteten i tigerfasong. Katy brøler, det digre dyret faller for hennes føtter og blir påhengt halsbåndet med en barnsliggjort fordreining av Katy Perrys eget navn. Tigreren avvises som symbol for Katys seksualdrift. Katy har ikke noe vilt dyr i seg, bare den myke og føyelige pusekatten Kitty Purry. Endelig kan Katy innta tronen med blomsterkrone, og hengi seg fullstendig til sminke og fotografering av seg selv. Hun er nå en totalt egosentrisk fjortis, fri for alle krav og alt press, også fra impulsen om å utvikle seg til å ta en voksenrolle som seksuelt vesen.

Jentene forsyner seg på Lauvåsen

En annen pubertetsbeskrivelse, Alf Prøysens *Vise for gærne jinter*, kan tjene som en tydeliggjørende kontrast. Også i denne er jentene i utgangspunktet alene i Paradiset – på Lauvåsen, der det vokser jordbær. Det er bare å forsyne seg av det man liker best i en overdådig verden. Men i motsetning til i *Roar* blir det allerede i andre vers klart at det også er gutter på Lauvåsen. Fine gutter, lange gutter. Altså passende partnere som man kan ta med hemmat og leve lykkelig med sukker på. Og alt dette skal en gang være kjære minner. Overgangen til voksenlivet, foreningen med en passende partner, er spennende og lystbetont hos Prøysen. På Lauvåsen tar jentene selv aktivt del i overgangen, de finner et strå å trøe på, heller enn å bare brøle «nei». Hos Prøysen fullføres overgangen til voksenlivet, mens Perry inviterer til en evigvarende latensfase.

«Vent, jeg er ikke klar!»

Det blir fristende å spekulere om funksjonen til denne avvisningen av seksualiteten som en indre kraft, og av seksuelle relasjoner overhodet, i en video som henvender seg til fjortiser som godt kunne ha felles interesser med Prøysens gjerne jinter. Vi er overlatt til spekulasjon, for innholdet i terapien Katy Perry har gjennomgått, er ukjent – alt vi har er teksten og videoen. Teksten er temmelig mager, men nevner tross alt innledningsvis:

I let you push me past the breaking point
I stood for nothing, so I fell for everything

Er det slik å forstå at den unge mannen fra åpningsscenen har vært klåfingret? Er flyet som styrtet, et symbol på en seksuell oppdagelsesferd som endte med knall og fall? Er det en henrettelse av en grenseoverskrider vi er vitne til når tigeren tar ham? Mannens forsøk på å ta bilde av seg selv og Katy sammen kan kanskje tolkes som at han forsøkte å trekke henne inn i et fantasibilde av seg selv, uten å ta nødvendig hensyn til henne. Katy Perrys budskap kan meget vel være noe mer enn bare en fullstendig avvisning av alt som har med sex å gjøre. Det høres mer ut som et «vent, jeg er ikke klar!» Sånn sett kan *Roar* faktisk stå som noe av en motvekt til den seksualiseringen av barndommen og den tidlige ungdommen som ellers er nokså utbredt i den kommersielle fjortiskulturen.

Talspersonen Katy Perry

Kanskje Katy Perry er akkurat det jentene trenger i en fase der det ellers er nok av stemmer som ut fra egne interesser maser om at det haster. Hun blir talsperson for retten til å bli på pikerommet en stund til – til man er klar. Hun taler direkte til de mange jentene som ellers flokker seg rundt figurer som Justin Bieber, men som blir svar skyldig når Lindmo på NRK spør hva de ville ha gjort hvis de faktisk var alene med idolet. De aner ikke. De vil egentlig ingenting. De foretrekker at den unge mannen er et avkjønnet kosedyr, som Katys lille ape. Det blir Marion Ravn (29) som svarer NRK for jentene: «du ville ha klina litt?»

Det tror ikke jeg de ville ha gjort.

Hvis man spør Katy Perry (i hvert fall personaen hennes i *Roar* – i virkeligheten er hun faktisk 28 og har ifølge Wikipedia et litt ustabil kjæresteforhold) om hvem hun ville hatt med på en øde øy, ville hun ha svart helt korrekt på vegne av sitt unge publikum: ingen, ellers takk. Det er litt tidlig å begi seg opp på Lauvåsen.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 50, nummer 10, 2013, side

TEKST

Peder Kjøs, psykolog

